

Изази на недјељом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год
на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Преплата плаћа се у
лапћеним новчанима попо-
средно администрацији Гл.
Црногорца на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Котор.
Дописи пишу се уредниш-
тву. Рукописи се не враћају

За огласе плаћа се од
реда 5 новчића. За веће
и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

Берлин, 27 октобра. — Од 433 изабрана избора за царевинску скупштину (Reichstag) познати су 429, од којих су 132 конзерватора, 64 либералних конзерватора, 98 средњака (центрум), 87 народних либерала (nationalliberale), 29 чистих либерала, 13 Пољака, два Данца, два Велфа и један без одређеног правца.

Париз, 27 октобра. — Сенат је примио, са 223 гласа против 18, приједлог, да трошкове на полицију у Паризу сноси држава. Министар предсједник Флоке искао је да се ријешење о том одложи, но сенат је то искање одбио са 219 гласова против 41.

Спасење руског Цара.

Министар Двора јавља о томе ово:

„У подне, 17 октобра, кренуо је царски воз са станице Тарановке; пошто се воз одмакао од Тарановке 295 килом. и дошао на мјесто гдје су чињени напни, између Тарановке и Барке, искочио је из коњика. У тај час Његово Царско Величанство са свом породицом и пратњом налазило се на објед у такозваном вагону-презарији. Пошто је први вагон искочио из коњика настала је страшна ломљавица и остали вагони слијетали су један за другим на обје стране пута. Вагон у ком се налазио Цар није искочио, али је био страховито порушен: кола су му била подломљена, ребра срушена, а кров се пореметио и нагнуо на страну. Није могуће било замислити, да се когод у том вагону спасао, али Господ Бог сачувао је Цара и Његову породицу те су изишли из тих рушевина неповријеђени; па и остали, који су се у том вагону налазили, спасли су се сви, изузев само што су неколицина лако рањени и међу њима флигел-ађутант Шереметјев, који је мало јаче озлијеђен, али опет није опасно. Но к сажалењу нијесу тако срећно прошли остали вагони. У њима су погинули: штабс-капетан фелдјегерскога пука Бреш, љекарски помоћник Чекунер, писар Шернберг, официјант Лаутер, два

кавалериста, један козак и један јегер; од служитеља: два ковача, два кондуктора, један тапечир, шест војника железничког батаљона. Рањених било је 18, између којих барон Шернвал рањен је опасно. Рањеницима била је одма указана прва помоћ под личним надзором Царевим, који је, поред свега рђавог времена, кише и глаба, неколико пута слазио, те прегледао мртве и рањене и није хтио да се крене одатле, док су сви рањеници смјештени у санитарни воз. Рањеници су спроведени у Харков под надзором ђенерал-мајора Маргинова, а пуковник Хернет остављен је на мјесту катастрофе, да се распореди о преносу погинулих и око прикупљања разбијених вагона. Цар је заповједио да се сви погинули пренесу у Петроград и да се одма предузму нужне мјере за осигурање њихових породица.

Ушљед тога што је пут био преграђен, нови царски воз поврнуо се по Екатаринској железници на станици Лозовују. Ту је по највишој наредби мјесно свештенство, у присуству Цареву, држало парастос за упокој душа оних, који су били жртва тога несрећног случаја, а за тим је држано благодарење за чудесно спасење Цара и Његове породице од највише опасности. Послије љубље Цар је позвао све који су били у возу, па и слуге, на вечеру у сали железничке станице.

Даља истрага, која ће се о овоме повести, објасниће тачно узрок ове погибје, али о каквом злоумишљају у овом несрећном случају ни говора бити не може.

ИЗ НОВИНА.

Под насловом:

Богишићев

„Општи имовински законик за књажевину Црну Гору“

доноси београдски „Бранич“ од 16 авг. о. г. бр. 15 и 16, први дио оцјене Анд. Ђорђевића у овоме:

На Благовјести ове године извршио се један веома значајан, епохалан чин у новијој историји сестринске нам државе, независне Кнежевине Црне Горе. Тога дана, указом својим, Њ. В. Књаз Никола објавио је Својем Народу једну доиста благу вијест,

на име: да је Црна Гора стекла свој „општи имовински законик“ и да овај стаје на снагу 1 јула ове год.

Тај законик израдио је најученији правник и, до сада, најтемељитији познавалац правних споменика и живих правних обичаја и установа на Словенском Југу, професор Д-р Валтазар Богишић, који је са својих обилатих и изврених радова на поменутоме пољу постао чувен и одликован у цијелом јевропском научном свијету.

И доиста, кад се Њ. В. Књаз Никола, у 1875. години, одлучио: да Својој држави даде новије, сувремене законе којима ће јој осигурати чврсте основе садање јој социјалне и политичке организације за трајну културну будућност њену, Он није могао изабрати вренијег оствариоца, те Своје у погледу државничком и културном преважне, по извршењу своје веома трудне, а по Народ Му судбоносне замисли, него једино и само у лицу овог еминентног научника. Нема сумње, велико подухеће хоће за своје извршење и великог труде-ника и дубоког мислиоца.

Примајући се ове веома озбиљне а уједно и пуночасне мисије, г. Богишић је, дабоме, одмах својим бистрим умом про-никао сав њен дубоки значај и све тешкоће у извођењу њеном. Он нам је то доказао у свом првом акту по овоме послу, на име у свом извјештају који је, 1873. године, послао из Црне Горе царско-руском ми-нистру народне просвјете, и који је штампан у „Журналу министарства народног просвешћенија.“ *) У том свом извјештају г. Богишић је обиљежио така основна правила за израду црногорских закона, како сувремена правна наука вада пре-поручује, а нарочито првом кодификатору праза сваког народа. На тај начин, г. Богишић је доказао: не само да стоји на висини сувремене критичке правне зна-ности, него и да је веома мудро појмио свој кодификаторски рад. Овако научно, готово класички обиљежен програм рада, да се, да је био поуздано јемство и за повољно извршење тога рада.

Свако људско друштво, сваки народ, био велики или мали, представља нам неки организам, који живи својим одјелитим животом и који се развија по извјесним законима.

*) Види чланак „Богишић о новим законима црногорским“ у „Отаџбини“, свесци за Април 1875.

Ти закони социјалног развића у опште јесу закони еволуције, који управљају животом и развићем цијеле природе, земље и свих живих створова, који на њој живе.

Данас ће вам сваки природњак по својој струци испричати дугу историју секуларних, поступних трансформација и диференцијација у животу земљином и свих данашњих живих организама, и убједиће вас, да без знања историје, свих тих поступних промјена и фактора (чинилаца), који су их редом изазивали, не можете потпуно разумјети домаћај сувременог учења о предмету његове науке и законе о развићу његову.

Исто тако и социологија или наука о људским друштвима доказује вам: да се и развиће сваког људског друштва без разлике огледа у еволуцији конститутивних елемената његових, на име: у еволуцији породице, језика, религије, морала, права и производње; и да се та свестрана еволуција врши под утицајем многобројних и разноликих фактора, који се и сами у дугом току развића цијелокупног друшт. живота, трансформирају и умножавају својим сопственим учинцима.

У свој тој еволуцији социјалног развића играју врло замашне улоге прошлост и нашествство у сваком погледу и физичком и интелектуалном и моралном. Сваколика политичка и социјална организација и цивилизација извјеснога друштва или народа јесте резултат свих прошлих трансформација, које су се у прошлости извршиле у друштвеним конститутивним елементима. Све политичке, религијозне и социјалне установе једнога народа у извјесном пе-риоду његова живота, не зависе дакле никако од претежних чланова његових, него од заједничких осјећаја, идеја, навика, и тварних потреба њихових, и то онаких, како су формирале традицијом и нашествством од најближих прошлих генерација.

Кад, дакле, цивилизација свакога народа јесте израз сувременог стања или момента еволуције цијелокупног културног живота његовог, онда, изводи се у једном народу сасвим нову, много напреднију цивилизацију, заводити са свим нове, његовим осјећањима и потребама непри-лагодне установе, па ма ове како му драго савршене биле, те на тај начин прекинути сваку везу с прошлошћу његовом, — све то значајно би поместио правилан ток раз-

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

С Н О В И.

Приповијетка Емила Золе.

Овлаштен пријевод.

V.

(Наставак.)

Поред свега тога Сретен поче гу-бити стрпљење, те већ није лежао за грмењем, у покоју потпуне среће, но чим би се Анђелија промолвила на прозору, он би се узмукао и гле-дао да јој се примакне. То је њу мало љутило, јер се бојаше да га ко не опази, и најпослије, једнога дана кад се он примаче к зиду, наједи се она мало јаче и побјеже с прозора. То је била велика несрећа по Сретена; он је с тога био тако раздешен, на лицу му се тако јасно читаше молба и покорност, да му већ сјутрадан Анђелија опрости, указавши се у о-бично доба. Али му опет досади нишчекивање, те се поче јављати час овдје, час ондје; чисто као да се у нести мах налазио по различитијем кра-јевима забрана, јер га је виђала иза свакога стабла, изнад свакога грмића драче. Кан' да се настачио бјеше ту негдје, између двије гране, као грив-њашки што су се тињали у честима великијех брјестова. Једном га угледа међу млинским развалинама, гдје се попео бјеше на дрварију неке разва-љене тезе, па као да задовољан бјеше што се мало одигао од земље а у исто доба и жалостан што не могаше уз-

летјети к њој. Другом, умал што она не повика од чуда видјевши га поврх себе, између два прозора саборне цркве, на тријему испред часовна на хору. Како је он могао допријети ту, по што је кључ од ходника био у клисаре? А како ли се након тога центрао међу жвркове и подупорње средњег крова црквенога! Са тијех висова младићев је поглед ровио до дна њезине собице. Одатле су некад само ластавице могле гледати шта она ради, нити јој је на на ум падало да се од њих крије, али сад се поче заграђивати и њена је забуна расла осјећајући његову бли-зину. Него, па што се њој не хиташе да се састане с њим, рашта јој је онда срце лупало јако, баш као зво-ник кад о великијем празницима заљу-лају звона?

Минуше три дана, а Анђелија се не указа на прозору, толико се бјеше препала откако се Сретен осмјелио. Заклињала се сама себи да га неће више гледати и дражила је сама себе да га помрзи. Али као да и њој бјеше прионуо Сретенов огањ, те не могаше за дуго стајати на једном мјесту, него јој је сваки изговор добар био да остави вез. Најприје дознаде да је стрива Габе логом обољела и да је у највећој невољи, те је поче обилазити свакога јутра. Стара је становала у истој златарској улици, трећа врата од њих. Дјевојчица јој је доносила јухе, пак би сишла да јој купи љека-рије у великој улици. Једном кад се враћаше из апотеке, носећи којекавје скленице љекова, затече Сретена уз кревет старичин. Он се зацрвене и

умаче дјетињски. Сјутра дан кад дође истијем послом, затече га опет, те зловолна остави га да он сам двори стару. Бјеше ли он наумио да јој пре-пријечи пут к њезиним сиромасима и то баш онда кад је осјећала да је ње-зино срце препуно милосрђа? А као што већ у почетку казасмо, кад би је тај осјећај обузео, нагонио је да се сва прегори ради користи онијех који немаху ништа. Да накнади што јој је Сретен одузео, поче Анђелија залазити к другијема невољницима. Најприје к њекоме Маскарту, који бјеше слијеп и узет, и кога је она својом руком питала; па к другојем старцу од десе-десет година по имену Шшто, који је са сваком бабом становао у једном подруму, гдје им Анђелија намјестила бјеше неколико комада стара покућан-ства, што је нашла била под кровом Хи-бертовим; па к многијем другијем си-ромасима, којима је дијелила од своје сиромаштине, сретна кад је могла пре-тећи њихове потребе, сретна кад би видјела како коме сине лице од радо-сти, примивши незнатан дарак. Али, ево јада, посад поче свугдје крај ти-јех сиромаша сретати младића! Није се већ примицала к својем прозору, нарочито да га не види, а он јој је сад свакога часа пред очима! Е, то је било премного!

Младић јој је смањио радост, што је осјећала чинећи добро, те чак поче сумњати о својем милосрђу. Пређе, по свој прилици, помагао је он друге сиромаше, јер крај оввијех никад га није гледала, а сад биће да је ишао за њом, да је вребао како ће једног по

једног преотети. Сад, кад год би са својом спртицом тајна свратила у подрум, гдје лежаху Шшто и жена му, нашла би на столу крај њих по који грош. Једном понесе Маскарту десет новчића, што је, сирота, скупила ште-дећи цијеле недјеље. Путем је уживала мислећи како ће обрадовати старца, који је увијек кукао за дуваном, а кад тамо у Маскарта жута златица!.. Другом, баба праља замоли је да јој оде размијенити — ништа мање — но један чек! Е! њезина јада кад према томе измјери своје сиромаштво, а онај... он је тако ласно истресао! Одиста Анђелији не бјеше противно што из ненада Бог поможе њезиним сиромасима, али јој тешко бјеше што се она морала скучити а онај... он дијељаше обилато! Суклата, није разумио да ти-јем снизује цијену њезиним милости-њама, него мишљаше да ће јој се боље удворити, ако удвостручи своју дарез-љивост! Уз то није ни то предвиђао да ће она морати слушати хвале што ће му пјевати сиромаси. Та сви с реда заглушени је: красан младић, добра душа! пак се зоруху с његовим даро-вима, као да презиру њезине. И ако је то њу пекло, и ако се зарекла бје-ше да ће га са свим заборавити, опет се није могла уздржати да их што о њему не запитује, на пр. шта је по-клонио? шта је говорио? а згодан је, је ли? и добар? и стидљив? А, може бити, да је што и о њој говорио?... Говорио, богме, и те колико и те како!.. Е, то је превршило оваку мјеру. Ан-ђелији бјеше толико на срцу, те је тврдо вјеровала да га је помрзила.

